D N
16/12 1948

Franco och Europa

Den kritik som Dagens Nyheter i måndags riktade mot Churchills välvilliga uttalanden om Franco har i några tidningar bemötts på ett sätt som inte saknar intresse. Svenska Dagbladet förklarar att med all säkerhet militära synpunkter varit bestämmande för Churchill och att denne, då han inte känner, och aldrig känt, avskyn för den spanska fascismen som en självklar följd av tron på frihet och folkstyrelse.

De åberopade svenska tidningarna söker emellertid stödja Churchill genom att påstå eller antyda att Spaniens hjälp är nödvändig för Västeuropas försvar. England, Frankrike och andra stater som hotas av en rysk expansion är alltför svaga för att göra effektivt motstånd; antingen måste försvaret tas upp i Spanien eller — det alternativet tas upp av Svenska Dagbladet — måste den franska armén ha rätt att fly genom Spanien till Afrika.

Det skulle alltså ligga så ynkligt till i Europa att Franco, som för tio år sedan spelade rådlös mot bolsjevismen i Spanien, nu skulle vara Europas värn mot Ryssland. Tanken är ohållbar. För det första: betvivlar någon att, om östblockets armeer utan svårighet kan erövra Europa norr om Pyrenéerna, de också kan besegra Spanien? Tror någon att Pyrenéerna skulle kunna hejda den ryska expansionen så länge att England och USA finge tid att avhjälpa bristerna i sitt försvar och placera sina nyuppsatta armeer i Spanien?

Nej, det är dess bittre inte på Spanien vårt öde beror. Om det vore så illa, skulle säkerligen de ryska trupperna stå vid Gibraltar och Nordkap. USA:a makt och främst USA:s atombomber är, såsom Churchill själv framhållit, de europeiska demokratiernas och fredens värn. Att Spanien så starkt framhävs förklaras — utom av förut berörda förhållanden — dels därav att detta framhävande passar den svenska isolationismen, dels av att det passar det militära vanetänkandet. För den anda som kommit till uttryck i pastienet att atombomben måste leda till glesare skyttelinjer och som fortfarande med ett slags välvillig överlägsenhet talar om atombombens möjligheter måste Francos divisioner framstå som mera väsentliga än nya vapen. Denna divisionsräknaranda lär inte behärska Sovjets generaler; då vore det snart slut på freden och på den ryska världsmakten.

Det är mycket sannolikt att tvåmaktsmötet i Paris i måndags kommer att bli det sista på länge. Det har inte lett till någon överenskommelse i någon av de stridsfrågor som skiljer Väst och Öst åt. Det har inte ens lett till någon förbättring av stämningen. Det har snarare tvärtom bidragit till att förstärka den. Det har inte ens lett till någon förbättring av förhandlingsklimatet. Och det är just fallet i fråga om sovjetmotionens förslag beträffande återupptagande av förhandlingarna om en fredsuppgörelse med Tyskland. Det är just fallet i fråga om sovjetmotionens förslag beträffande återupptagande av förhandlingarna om en fredsuppgörelse med Tyskland. Det är just fallet i fråga om sovjetmotionens förslag beträffande återupptagande av förhandlingarna om en fredsuppgörelse med Tyskland.

Klipp

Natur och Kulturs julklappslista

Romaner, essäer:

- ☐ *Oscar Bergman:* DEN GAMLA GÅRDEN, 12:—, inb. 15:50
- ☐ *Elisabet Falkenberg:* DOMARENS DOTTER, 12:50, inb. 16:—
- ☐ *Hagar Olsson:* JAG LEVER, 9:50, inb. 12:—
- ☐ *Charles Braibant:* KUNGEN SOVER, 11:50, inb. 15:50
- ☐ *H. J. van Nynatten:* HON HETTE HENNE, 9:a tusendet. 12:50, inb. 16:—
- ☐ *Thornton Wilder:* ÄVEN DU, MIN BRUTUS, 9:50, inb. 12:—

Resor och äventyr:

- ☐ *Poul Bjerre:* VÅREN I ARGENTINA, Illustr. 10:75, inb. 14:—
- ☐ *Osbert Lancaster:* KLASSISKT LANDSKAP MED FIGURER, Illustr. 17:—, inb. 21:—

Historia:

- ☐ *E. N. Tigerstedt:* SVENSK LITTERATURHISTORIA, Illustr. 22:—, inb. 24:—, halvfr. h. 35:—
- ☐ *W. N. Weech:* VÄRLDENS HISTORIA, Illustr. 30:—, inb. 37:—, halvfr. h. 45:—

Konst:

- ☐ *Jean Cassou:* REMBRANDTS MÅLNINGAR, Färgillustr. inb. 24:—, halvfr. h. 30:—
- ☐ *Alfred Stix m. fl.:* KONSTSKATTER FRÅN WIEN, Färgillustr. inb. 45:—

Politik:

- ☐ *Margarete Buber:* FÄNGE HOS HITLER OCH STALIN, 2:a uppl. 12:50, inb. 16:50
- ☐ *Jerzy Glikman:* LÄT VÄSTERLANDET VETA, 12:50, inb. 16:—
- ☐ *Agnes Newton Keith:* TRE KOM HEM, Illustr. 11:50, inb. 15:—
- ☐ *Andrew Corvin Romanski:* NATTENS FÄNGAR, 8:75, inb. 11:50

Psykologi:

- ☐ *Karen Horney:* DEN NEUROTISKA NUTIDSMÄNNISKAN, 8:50, inb. 11:50
- ☐ *Douglas Kelley:* 22 CELLER I NÜRNBERG, 2:a uppl. 8:50
- ☐ *Donald A. Laird:* HUR MAN VINNER DUGLIGHET OCH SJÄLVFÖRTROENDE, 10:—, inb. 13:50

Ungdomsböcker:

- ☐ *Bengt Ahlbom m. fl.:* SPORTENS LILLE JÄTTE, 1.200 aldon. c:a 800 bilder, inb. 21:—, halvfr. h. 28:—
- ☐ *Birger Lindell* (red.): VET DU, Illustr. 7:75, inb. 10:—
- ☐ *H. C. Andersen:* SAGOR, Färgillustr. 4 delar. Inb. pr band 4:50
- ☐ BRÖDERNA GRIMMS SAGOR, Illustr. 2 delar, inb. pr band 4:—

Eder bokhandel expedierar!

En bok från NATUR och KULTUR *är en god bok*

två helt skilda synpunkter — alltför enkla. All sannolikhet talar för att Churchill i sitt bedömande av Franco påverkas även av andra motiv än de taktiskt militära. Det är ett faktum som inte kan förbises att Churchill, som på ett så lysande sätt kritiserade det nazistiska Tyskland, redan under det spanska inbördeskriget intog en försiktig och snarast ursäktande hållning till den fascistiska reaktionen i Spanien liksom till den sedan länge etablerade fascismen i Italien. Detta berodde säkerligen till en del på att den konservative Churchill, utan att på något sätt sympathisera med fascismen, såg denna med mildare ögon än vad som var vanligt bland liberaler och socialister av demokratisk beskaffenhet. På denna punkt liknade han i själva verket de tidningar som nu utan förbehåll instämmer med honom. Svenska Dagbladet och Stockholms-Tidningen hörde till de ganska få svenska organ som under åren 1936—39 stod neutrala till kampen mellan demokrati och fascism i Spanien och snarast bidrog att skapa förställelse för den fascistiska linjen. Då många svenskar fortfarande tror att Francos uppror gällde en socialistisk-kommunistisk ordning, arbetande med illegala medel och syftande till diktatur, är det till stor del dessa tidningars fel; i realiteten var den regering som satt vid Francos uppror liberal med socialdemokratiskt stöd, och kommunisterna var i 1936 års Spanien ett ytterst obetydligt parti.

Klart är emellertid att dylika "ideologiska" motiv blir av betydelse för handlandet, man må sedan vara eller spela realpolitiker aldrig så mycket. Då faran växer blir visserligen de realpolitiska motiven — de kortfristiga intressena — alltmera behärskande. Att England år 1941 slöt förbund med Ryssland var självklart; då det gäller livet tar man hjälp var man finner den, och inför angreppet från en tredje brukar även de bittraste fiender komma överens. Men i den situation som föreligger 1948, liksom år 1936, har valet av allierade inte denna fiktiva karaktär; nödtvång driver inte till en i och för sig motbjudande gemenskap. Det måste därför fasthållas att en samverkan mellan västdemokratierna och Spanien framstår som ett hån mot de idéer i vilkas tecken man kräver samverkan i väster. Att Churchill inte förstår eller, rättare sagt, inte känner detta beror på att han är benägen att betrakta Franco blott som en bricka i spelet — och detta blir möjligt därför att han prisar Franco, visat realism i bedömandet av västmakternas militära resurser. Stockholms-Tidningen instämmer och ser i vad som skett väsentligen ett bevis för västmakternas svaghet — och därmed ett gott skäl för den svenska isoleringspolitiken.

Dessa resonemang är — från

1:a upplagan SLUT

2:a upplagan utsänd

Douglas M. Kelley

22 CELLER I NÜRNBERG

Den amerikanske sinneslikarens undersökning av nazistfångarna i Nürnberg, Göring, Hess, Ribbentrop, Rosenberg m. fl., har väckt uppseende över hela världen

"Kelley skriver för den allmänhet som med förståndade frågor följt händelseförloppet från 1933 —1945 och söker klarhet om de personliga krafterna bakom den tyska tragedien."

G. H. T.

"Verket torde kunna påräkna det allra största intresse."

Dr Gustaf Mjöman i Sv. Dagbl.

8:50

NATUR och KULTUR

Svenska Dagbladet om munkorgar

I onsdagens nummer riktar Svenska Dagbladet ett angrepp mot Dagens Nyheters uttalande att utrikesministern manat pressen till tystnad i utrikesfrågan, till dess de skandinaviska förhandlingarna avslutats. "Vid den enda kontakt som utrikesministern under hösten haft med pressen, nämligen den 23 oktober, utfärdades ingen mörkläggningsorder från hans sida, vilket väl även en vid tillfället närvarande representant från DN kan betyga." Ställvida har Svenska Dagbladet rätt som någon mörkläggningsorder ej utfärdats — den svenske utrikesministern har ej rätt att ge order åt pressen, en sådan order skulle aldrig åtlydas av svensk press (utom möjligen av Svenska Dagbladet med dess olyckliga ambition att spela Times av förkrigsmodell), och Dagens Nyheter har aldrig förebrått hr Undén sådana kasernfasoner. Men vad som skett är att pressen anmodats till tystnad — vilket just Dagens Nyheters vid den omnämnda presskonferensen närvarande representant kan betyga.

Svenska Dagbladet nöjer sig inte med en förfelad dementi, tidningen framför också en falsk anklagelse. Hr Ohlin skulle ha lagt munkorg på Dagens Nyheter före valen för att undvika debatt om utrikespolitiken. Det är helt enkelt osant. Intet försök i den riktningen har förekommit, men väl har Dagens Nyheter under valstriden, av skäl som på förhand utförligt redovisats, ansett utrikesdebatten böra vila. Att hr Ohlin skulle springa med order till Dagens Nyheter ter sig för oss som en fantastisk tanke — ehuru den av Svenska Dagbladet uppfattas som helt naturlig.

Svenska Dagbladet har motsvarat alla anspråk på återhållsamhet eller mörkläggning i utrikespolitiken — inte genom tystnad, utan genom att yttra sig i så skilda riktningar eller så oartikulerat att resultatet är likvärdigt med stumhet. Även den senaste aktionen tycks vara ett utslag av denna vilja att agera utan att ta ställning.

Den oförbätterlige hr Wigforss

Den lilla skattedebatt som på onsdagen utspann sig i riksdagen gav åtminstone besked på en punkt: att finansminister Wigforss inte låter sig påverkas av de erfarenheter som verkligheten ger. I stort sett penjäde han mellan beklagandet av att restaskatterna blivit så stora på grund av skattebetalarnas bristande förutseende och förklaringar att det för många var en fördel att få betala delar av sin skatt ett par år i efterhand; att det måste ske samtidigt med löpande skatt för 1949 beredde honom tydligen inga bekymmer.

Marginalskattens betydelse berörde hr Wigforss med ytterst lätt hand — det är ju bra att källskatten upplyser folk härom, förklarade han — men gav sig inte in på frågan hur medvetandet om marginalskatten kan tänkas påverka arbetslust och sparandebenägenhet. Nåja, det förvånar inte att just finansministern finner sig föga tilltalad av det ämnet; hans bristande vilja att i skattepolitiken ta hänsyn till verkningarna för det ekonomiska framåtskridandet är notoriskt. I stället för att ge sig i kast med huvudproblemet uppehöll han sig vid källskattens tekniska besvärligheter och medborgarnas "försumlighet", ja, han drog sig inte ens för att berätta sagan om en försåtlig propaganda som skulle ha intalat folk att staten inte ämnade lämna igen den skatt som betalts in utöver den slutgiltiga.

Det bestående intrycket av den lätt förvirrade debatten är behovet av en skyndsam utredning om skatternas ekonomiska verkningar.

PRESSGRANNAR

Svaren på stora skolremissen ger ännu inte en fullständig bild av läget, säger Sydsvenska Dagbladet (h), som emellertid anser att kritiken i stort sett haft en positiv syftning. På sina håll har antytts att svaren skulle tyda på att vi även denna gång får uppleva den olustiga synen av en folkskolefront och en läroverksfront. Men dessa farhågor torde vara ogrundade — den nämnda högertidningen hänvisar närmast till det auktoritativa yttrande som avgivits av Läroverksläramas riksförbund:

Det är mycket sannolikt och till och med mycket naturligt, om yttrandena över betänkandet från folkskolans sida bli i det stora hela mera positiva än från läroverkens. Skolmyndigheter och lärargrupper anser sig självklart närmast ha att svara för sin provins i skolorganisationen och för den eller de skolformer, som de närmast representera. Det ligger i sakens natur, att kritiken blir vaknast och skarpast från den sida, som huvudsakligen berörs av förslagen till genomgripande förändringar med svåröverskådliga konsekvenser, än från det håll, som kan notera, att förslagen innehålla i huvudsak odiskutabla förstärkningar och förbättringar. Och detta är just fallet i fråga om skolkommissionens förslag beträffande läroverken respektive folkskolan.

Läroverkslärarnas riksförbund tillförsäkrar nämligen skolpliktslagen, ställer sig alltså i denna huvudfråga på samma linje som folkskolans målsmän. Men det kan däremot icke helt anslutas sig till utformningen av enhetsskolan:

Realskola av traditionell typ bör tills vidare bibehållas vid sidan om enhetsskolan och dennas slutliga utgestaltning göras beroende av resultaten av en försöksverksamhet. Principfrågestället på denna punkt bör endast innebära, att de lokala skolstyrelserna få frihet att inom enhetsskolans ram pröva olika former av differentiering. Beträffande gymnasiereformen föreslår riksförbundet en förnyad utredning av hela frågan utan trycket av en för knappt utmätt tid.

Hela detta remissyttrande gör ett starkt reformvänligt intryck. Det betonas att en rad viktiga delreformer borde kunna trots ogynnsamma tidsomständigheter utan större ekonomiska äventyr så gott som omedelbart genomföras.

Ett principbeslut bör fattas redan vid 1949 års riksdag, betonar Expressen (fp):

Även om förslagen är aldrig så väl prövade och vägda, aldrig så väl genomdiskuterade, så måste genomförandet ta många år. Av denna skäl är det nödvändigt att igångsättandet sker så tidigt som möjligt.

Vad är det då som måste göras redan nu? Ja, först och främst måste hela lärarutbildningen läggas om. De nuvarande lärarkategoriema passar inte in i den nya gestaltningen av skolan. Vidare måste detaljplaneringen ta en ganska lång tid i anspråk. Den nya skolan förutsätter också en omfattande nybyggnad av skollokaler. De storkommuner som ett några år blir en verklighet måste nu vetas vad som väntar dem i framtiden, så att deras planerade skolbyggnader blir ändamålsenliga, lämpligt placerade och avpassade efter den nya skolan.

Om nu nödvändiga principbeslut fattas vid nästa års riksdag, så innebär detta, naturligtvis inte — eller rättare sagt — får naturligtvis inte innebära att man låter sig för den framtida utformningen annat än just på de punkter där det är absolut nödvändigt.

Den inre diskussionen torde till stor del vara sig om vilka "principbeslut" som nu är "nödvändiga" och vilka principer, vilka organisatoriska kärnproblem som bör understrykas en ny och intensiv bearbetning. Denna praktiska hyfsning av skolekvationen måste genomföras snarast möjligt.

Överläggningarna om skandinaviskt försvarssamarbete på en isolerad plattform kommer icke att medföra resultat, det anser den danska tidningen Information redan vara klart:

Alene Norges Stilling umuliggør

"-en triumf-"

Fredrik Book i Sv. D.

OLLE HEDBERG

DAN FÖRE DAN

Häft. 12:—, inb. 16:—

★

"-fulländad och förargelseväckande och förtrollande i rätt riktning."

Ivar Harrie i Expr.

37:e tusendet

En NORSTEDTS bok — En NORSTEDTS bok

NY FRAMGÅNG

av författaren till "BAKOM STÅLVALLEN"

ARVID FREDBORG

TREDJE GÅNGEN

"– en brännande aktuell bok, som man säkert kommer att återvända till och ta i bruk mer än en gång."

Professor Nils Ahnlund i Sv. D.

12:50

En NORSTEDTS bok

SVENSKA DAGBLADETS LITTERATURPRIS 1948

har tilldelats bl. a. STINA ARONSON och VILGOT SJÖMAN för deras i höst utgivna skönlitterära arbeten

STINA ARONSON

Sång till polstjärnan

Häft. 8:50, inb. 11:50

"Det hör inte till vanligheterna att en författare först efter lång verksamhet visar sig höra till de stora diktarnas klass. Men i Stina Aronsons fall är detta exakt vad som har hänt."

Helge Åkerhielm i MT

VILGOT SJÖMAN

Lektorn

Häft. 14:75, inb. 19:50

"Det kan nog inte finnas tvivel om att vi i Vilgot Sjöman fått en ny berättare med högst ovanliga förutsättningar att bli något verkligt betydande."

Sten Selander i Sv. D.

En NORSTEDTS bok — En NORSTEDTS bok — En NORSTEDTS bok — En NORSTEDTS bok

De kristna samfundens nykterhetsrörelse avgjorde på onsdagen den från årsmötet i september ajournerade frågan om namnändring. Representantskapet beslöt enhälligt att till De kristna samfundens nykterhetsrörelses förra underrubriken "Social-etisk samfällighet".

Riksdagssammanträden

Torsdagen den 16 Dec. 1948

Första Kammaren kl. 11 f. m.
Andra Kammaren kl. 11 f. m.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.